

Základy psychologie

1. Vymezení psychologie a základní psychologické směry.

Co je psychologie a za jakých okolností byla založena? Základní psychologické směry, bio-psycho-sociálně-duchovní přístup k determinaci lidské psychiky.

2. Osobnost a poznávací procesy.

Jak člověk poznává své okolí a sám sebe, charakteristika základních poznávacích procesů (čítí, vnímání, paměť, pozornost, představivost, myšlení a inteligence).

3. Osobnost a emoce.

Význam emocí v životě člověka, vlastnosti, druhy a projevy emocí, **teorie emocí**, emoce a temperament, základní temperamentové typologie a jejich charakteristika.

4. Psychologické metody.

Experiment, pozorování, rozhovor, dotazníkové metody, testy inteligence, paměti, osobnosti, projektivní metody, zásady a možnosti jejich využití. Výzkumné přístupy v psychologii.

5. Osobnost v zátěžových situacích.

Osobnost, její dimenze a složky (temperament, poznání, motivace, integrita), sebepojetí a jeho obrana. Základní teorie osobnosti (S. Freud, C. R. Rogers, V. E. Frankl, G. A. Kelly). Stres, frustrace, konflikt.

6. Periodizace a teorie psychického vývoje.

Stručná charakteristika jednotlivých vývojových období, procesy zrání a učení. Eriksonova psychosociální teorie vývoje, Piagetova psychologická periodizace, Freudova biologická periodizace, Kohlbergova koncepce morálního vývoje.

7. Zvláštnosti dětské psychiky.

Zvláštnosti dětské psychiky, vysvětlení pojmu, jejich charakteristika (sugestibilita, labilita, egocentrismus, konkretismus, synkretismus, eidetismus, fyziognomismus, personifikace).

8. Psychologická charakteristika dítěte předškolního věku.

Vývoj motoriky, poznávacích procesů, emoční a sociální vývoj. Význam dětské hry a dětské kresby v předškolním věku. Vývoj kresby a hry. Kritéria školní zralosti, vysvětlení pojmu školní zralost, připravenost pro školu.

9. Výchovné metody pro kontrolu chování dítěte a vztah učitele/učitelky k dítěti

Pozitivní posilování (odměňování), negativní posilování (trestání). Faktory ovlivňující účinnost odměn a trestů. Jiné metody formování chování – např. modelování, explikace. Osobnostní předpoklady zdravého vztahu. Příčiny nesprávného vztahu. Styly vedení (autoritativní, demokratický, liberální) a jejich důsledky pro další vývoj dítěte.

10. Identita, jájský vývoj, sebevědomí dítěte.

Vymezení konceptu „já“, pojetí identity (druhy, vývoj). Pojem sebevědomí jako postojové komponenty sebesystému. Vliv rodiny a školy na formování zdravého sebevědomí dítěte.

11. Koncepce motivace a učení.

Vymezení motivace a její druhy. Dělení a základní teorie motivace. Motivační postupy a aplikace na práci s předškolním dítětem. Vymezení učení, jeho druhy a základní teorie.

12. Předmět a druhy psychoterapie.

Definice, cíle a prostředky psychoterapie, druhy psychoterapie podle psychoterapeutického přístupu (direktivní/nedirektivní, symptomatická/kausální, individuální/skupinová atd.), představitelé jednotlivých psychoterapeutických přístupů.

13. Dětská psychoterapie.

Specifika psychoterapeutického přístupu k dětem, psychologické prostředky užívané v psychoterapii dětí.

14. Syndrom psychické deprivace a subdeprivace.

Vysvětlení pojmu (definice), příčiny vzniku, projevy a důsledky. Možnosti nápravy (NRP). Psychologické aspekty náhradní rodinné péče.

15. Poruchy chování v dětském věku a dospívání

Vysvětlení pojmu, agresivní a neagresivní poruchy chování. Příčiny vzniku, důsledky.

16. Syndrom ADHD, ADD.

Vysvětlení pojmu, Etiologie, příčiny vzniku, typické znaky, symptomy, přístup k dítěti s ADHD, ADD, terapeutické možnosti.

17. Psychické aspekty neuróz.

Vysvětlení pojmu, příčiny vzniku, etiologie, symptomy, důsledky. Specifika neuróz v dětském věku, konkrétní projevy.

18. Týrané a zneužívané dítě.

Vysvětlení pojmu, příčiny vzniku, typy týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání. Důsledky týrání a zanedbávání na psychice dítěte, hlavní ukazatelé týrání, zneužívání a zanedbávání.

Doporučená literatura:

- ČAKIRPALOGLU, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada.
- KRATOCHVÍL, S. (2002). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.
- KUSÁK, P.-DAŘÍLEK, P..(1998). *Pedagogická psychologie A.,B.* Olomouc: VUP.
- LANGMEIER, J. a kol. (2000). *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál.
- LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. (1974). *Psychická deprivace v dětství*. 3. doplněné vydání. Praha: Avicenum, Zdravotnické nakladatelství.
- MATĚJČEK, Z. et al. (1999). *Náhradní rodinná péče*. Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny. Praha: Portál.
- MAREŠ, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- NAKONEČNÝ, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.
- PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. (2004). *Kapitoly z obecné psychologie I*. Olomouc: VUP.
- PLEVOVÁ, I. (2005). *Kapitoly z obecné psychologie II*. Olomouc: VUP.
- PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. (2012). *Obecná psychologie*. Studijní opora, neprodejná publikace. Olomouc: Univerzita Palackého.
- PLHÁKOVÁ, A (2013). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Grada.
- PUGNEROVÁ, M., KONEČNÝ, J. (2012). *Patopsychologie se zaměřením na psychologii handicapu*. Studijní opora. Olomouc: Univerzita Palackého..
- PUGNEROVÁ, M. (2013). *Přehled poruch psychického vývoje*. Studijní opora. Olomouc: Univerzita Palackého.
- PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. (2016). *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada.
- PUGNEROVÁ, M. a kol. (2019). *Psychologie pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. (2001). *Poznávání duševního života člověka*. VUP, Olomouc.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. a kol. (2010). *Přehled vývojové psychologie*. 3. upravené vydání. Olomouc: Vydavatelství UP.
- VÁGNEROVÁ, M. (1999). *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum.
- VÁGNEROVÁ, M. (1999). *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.